# (Tumačenje sure Mulk (Vlast

## .Sura El-Mulk je mekanska i ima trideset ajeta

*!U ime Allaha Milostivog Samilosnog*

*.Blagoslovljen je Onaj u Čijoj je ruci vlast i On je svemoćan .1*

*Koji je stvorio smrt i život da bi vas ispitao koji će od vas bolje djelovati i On je Nepobjediv i .2 .puno oprašta*

*Koji je sedam spratova nebeskih stvorio, nećeš vidjeti u stvaranju Milostivog nikakve .3 ?disharmonije, povrati pogled, vidiš li kakvog nedostatka*

*.Zatim ponovo povrati pogled, vratit će ti se sustao i iscrpljen .4*

*Zemaljsko smo nebo ukrasili zvijezdama i učinili ih sredstvom tjeranja šejtana, a za njih smo .5 .pripremili užasnu patnju*

*I za one koji ne vjeruju Gospodara svoga kazna je Džehennem, a loše li je to mjesto .6 .povratka*

*Kad budu u nju bačeni, dugi uzdisaj njen će čuti, a ona je ključala, gotovo da se od bijesa .7 ,rastrgne*

*Gotovo da se rasprsne od bijesa, kad god bude skupina u njega bacana, pitat će ih čuvari .8 ?vatre, zar vam nije dolazio opominjač*

*Kazat će: 'Da, dolazio nam je opominjač, pa smo ga poricali i govorili da nije Allah ništa .9 '.spustio, a vi ste u velikoj zabludi*

*'.I reći će: 'Da smo slušali ili razmišljali ne bismo bili među stanovnicima pakla .10*

*!I priznat će grijeh svoj, pa smrvljeni bili džehenemlije .11*

*.Zaista oni koji se na neviđeno plaše Gospodara svoga, za njih je oprost i velika nagrada .12*

*.A pritajili vi svoj govor ili ga glasno izrekli, zaista On dobro zna tajne u grudima .13*

*?!Zar da ne zna Onaj Koji je stvorio, a On je obaviješten o sitnim tajnama i sve zna .14*

## Objašnjenje ajeta

Namjera ove sure jasno je ukazivanje na općenitost Gospodstva Božijega na nivou cjelokupnog Univerzuma. Suprotno tome, pagani vjeruju da za svaki dio Univerzuma postoji poseban gospodar, koji je ili od meleka ili od drugih stvorenja, a da Allah, dž.š., nije gospodar cijeloga .Univerzuma, već samo gospodar svih tih različitih gospodara

Upravo iz tog razloga u ovoj je suri spomenut veliki broj blagodati Božijih u pogledu stvaranja i upravljanja, jer spominjanje tih blagodati predstavlja dokaz općenitog Gospodstva Allahovog, .dž.š

Zbog tog povoda sura počinje riječju tebareke, koja ima značenje isticanja mnoštva blagodati od Uzvišenog Allaha. Također, više je puta ponovljeno hvaljenje atributom rahman, hiperboličnim oblikom milosti koji je karakteristika Apsolutnog Gospodara, jer milost upravo i predstavlja davanje naspram traženja onoga koji ima potrebu. U suri je također prisutna opomena i prijetnja, a na kraju sura se završava ajetima koji govore o proživljenju i Sudnjem .danu

Ukratko, sadržaj ajeta ove sure svodi se na dvije činjenice: prva je poziv na prihvatanje jedinosti Njegova Gospodstva; druga je poziv na vjerovanje u proživljenje. Sura je, na temelju .svjedočenja koncepta njenih ajeta, objavljena u Mekki

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

**.Blagoslovljen je Onaj u Čijoj je ruci vlast i On je svemoćan .1**

Riječ tebareke koristi se za sve ono što izvještava da je izvor mnoštva dobara i blagodati. Sintagma Onaj u Čijoj je ruci vlast usljed generalizacije odnosi se na svaku vlast, a ovakav način izražavanja je metafora aluzijom, koja nas na zaobilazan način izvještava o potpunoj dominaciji Božije vlasti i daje nam do znanja da je takva vlast pod Njegovom kontrolom, te da

On njome može raspolagati kako god želi, kao što snažan čovjek oblikuje i radi šta mu je volja s komadom voska u svojoj šaci. Dakle, Bog, Sobom lično, Gospodar je svega sa svakog aspekta, također, Gospodar je vlasništva svih vladara.

U skladu s ovim, opis Božiji da je u Njegovoj ruci vlast općenitiji je negoli opis kod Vladara [moćnog,1] عِندَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ, 2] [kao što je jasnije i jače od Njemu vlast لَهُ الْمُلْكُ.

Sintagma On je svemoćan ukazuje da moć Božija nije ničim ograničena niti se bilo gdje završava, što proizlazi iz generalizacije Vlasti kao i iz samoga konteksta. Ukoliko i ne uzmemo u obzir kontekst, generaliziranje Vlasti (koja spada u atribute činjenja) jedno je od neophodnih rezultata apsolutne Moći, koja je od atributa Biti Božije.

U ovom časnom ajetu, pored sažeto iznijetih činjenica, ukazalo se i na argument kojim se dokazuje mogućnost proživljenja čije će pojašnjenje ubrzo uslijediti.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ

**2. Koji je stvorio smrt i život da bi vas ispitao koji će od vas bolje djelovati i On je Nepobjediv i puno oprašta.**

Riječ život znači bivanje nečega takvim da ima svijest i volju, a smrt ukazuje na nepostojanje takvoga stanja. Međutim, smrt predstavlja prijelaz iz jedne životne forme u drugu, što nam [postaje jasno iz kur'anskog podučavanja: "Mi smo među vama odredili smrt",3] نَحْنُقَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ [do mjesta u kojem se kaže: "U one (oblike) koje vi ne znate"4] فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ, a gdje se الْمَوْتَ aludira da onaj koji prelazi ne gubi svoju svijest i volju. Prema ovome, ne treba postaviti pitanje zašto je u ponuđenom ajetu rečeno da je Bog stvorio smrt ili zar se smrt može stvoriti. Rečeno je da iz kur'anskog poučavanja shvatamo da smrt ne znači nepostojanje života, već znači prijelaz; egzistirajuća je stvar koja poput života prihvata stvaranje.

Pored ovoga, ukoliko, ipak, značenje smrti uzmemo kao nepostojanje, shvatanje uobičajeno među ljudima, riječ je o nedostatku sposobnosti življenja, u čemu postoji udio bitka. Usljed toga ispravno je takvo značenje povezati sa stvaranjem, poput sljepila za oko i tame za svjetlo.

Dio ajeta: "Da bi vas ispitao koji će od vas bolje djelovati", ukazuje na cilj stvaranja smrti i života, uzevši u obzir činjenicu da je infinitiv glagolskog oblika jebluvekum – bela, što znači staviti na kušnju, ispit.

Značenje je ajeta sljedeće: Uzvišeni Allah vas je stvorio da prvo budete živa bića da biste zatim

umrli. Takva vrsta stvaranja predstavlja uvod i ispit – oni dobri između vas bit će izdvojeni od onih koji su loši i postat će jasno koji je od vas djelom bolji od drugih. Sasvim je jasno da je taj .ispit odvajanje radi drugog cilja, koji se naziva podmirenje svakog pojedinca za djelo koje ima

Pored značenja na koje ukazuje, u ajetu se stavlja do znanja da je suštinski cilj stvaranja dodjela dobra kao nagrade, s obzirom na to da u ajetu nije spomenuta kazna, već samo dobro djelo s naglašavanjem da su život i smrt stvoreni da bi se vidjelo ko će imati bolji učinak. Dakle, .oni čija su djela dobra temeljni su razlog stvaranja, a drugi su stvoreni radi njih

Komentar kraja ajeta: *"I On je nepobjediv i puno oprašta."*
On je Nepobjediv jer su vlast i moć apsolutno samo Njegove tako da Ga niko ne može pobijediti. Ukoliko ima onih koji Mu se suprotstavljaju, to je zbog ispita i kušnje, a On će im se ubrzo osvetiti. Također nam se daje do znanja da On puno prašta – Gafur – puno briše grijehe na ovom svijetu i puno će opraštati grijehe na ahiretu, kao što je i obećao. Završavanjem ajeta ovim dvama imenima Božijim ujedno se zastrašuje i daje nada, a što se nadovezuje na koncept .nakon kojeg su imena spomenuta

Uz to treba biti svjestan činjenice da sadržaj ajeta nije isprazna propaganda bez argumenta kojom se željela postići uputa, kako to obično biva shvaćeno. Riječ je o skoro očiglednom uvodu koji dovodi do suda o neophodnosti postojanja proživljenja radi satisfakcije. Nije moguće da čovjek, koji se ogrnuo plaštom života nakon kojeg slijedi smrt, ne čini jedno od ovih dviju vrsta djela, dobra ili loša. On u svom fitretu ima instrumetarij koji ga, ukoliko ne postoji sporednih smetnji, vuče dobrim djelima. Malobrojni su ljudi čija djela ne mogu biti okarakterisana jednom od ovih dviju osobina; ukoliko ih ima, to su djeca i oni koji su .(izjednačeni s njima (kao što su luđaci

Atribut koji proizlazi kao rezultat egzistiranja stvari, a svojstven je većini jedinki, ubraja se u svrsishodnost upravo te jedinke. To je cilj zbog kojeg je Gospodar stvorio bića. Naprimjer, egzistiranje jedne biljke, kao što je neka voćka, ima sebi svojstven plod. Upravo je cilj stvaranja te voćke sagledan u njenom plodu. I dobro djelo i valjanost svrha su i cilj čovjekovog stvaranja. Također je jasno da ukoliko su dobro djelo i valjanost poželjni, nisu poželjni radi sebe samih, već što pomažu da jedno biće stigne do svoga cilja. Ono što je poželjno jest čist život koji neće biti izmiješan niti ometen bilo kakvim nedostatkom i koji se neće naći na granici grijeha i :nedjelotvornosti. Značenje ajeta je

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً

[*Svako živo biće smrt će okusiti! Mi vas stavljamo na kušnju i u zlu i u dobru.”*[5

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِن فُطُورٍ

**3. Koji je sedam spratova nebeskih stvorio, nećeš vidjeti u stvaranju Milostivog nikakve disharmonije, povrati pogled, vidiš li kakvog nedostatka?**

Bog, Koji je stvorio sedam nebesa, podudarnih, sličnih i podesnih, kako pretpostavljaju komentatori Kur'ana, a o tome smo, koliko je bilo mogućnosti, govorili u komentaru sure Fussilet.

Nećeš vidjeti u stvaranju Milostivog nikakve disharmonije.” Ragib kaže: “Riječ fewt znači“ udaljavanje neke stvari od čovjeka tako da je teško doći do nje. U Kur'anu se kaže: Ukoliko zatim se kaže: ,و إن فاتكم شيئ من أزواجكم إلي الكفار nešto od vaših žena ostane kod nevjernika Riječ tefawut, koja predstavlja infinitiv glagolskog oblika tafa'ul od korijena fewt, ima značenje razlika dviju stvari u osobinama i pojedinostima, kao da su se međusobno udaljile u pojedinim ili čak i u svim osobinama. Uzvišeni kaže: “Nećeš vidjeti u stvaranju Milostivog disharmonije”, tj. nema u njemu ničeg što bi bilo izvan onoga što iziskuje Mudrost.”

Dakle, kada se kaže da nema nesklada, želi se dati do znanja da je Allahovo upravljanje cijelim Univerzumom lančano povezano, kao što su međusobno povezana bića i stvari koje u njemu egzistiraju prema ciljevima i koristima koji su rezultat njihovog međusobnog odnosa. Međusobno trenje različitih uzroka u objektivnom svijetu slično je odnosu dva tasa jedne vage koji u odnosu težeg-lakšeg stalno izmjenjuju pozicije. Jedan tas bi htio biti lakši, ali drugi ne dopušta, jedan bi se htio podići, ali drugi ne dopušta. Iz ovakvog odnosa korist postiže onaj koji vaga. Prema rečenom, međusobno razilaženje i nejednakost tasova vage teže jednom cilju, a to je stizanje do koristi onoga koji vrši vaganje. Drugim riječima, upravo njihova nejednakost omogućava trgovcu da izvaga svoju robu.

Uzvišeni Allah uskladio je dijelove stvorenoga svijeta tako da vode do cilja, a da ne dođe do nesklada njihovih svrha i ciljeva ili, pak, da ne dođe do odsustva osobine potrebne za postizanje željene svrhe i cilja.

Dio ajeta: Nećeš vidjeti općenite je naravi i obraća se svakom ko ima moć gledanja (nije oslovljen Poslanik), a dodavanje riječi stvaranje na riječ Milostivi ukazuje na činjenicu da je cilj

stvaranja opća milost Božija. Riječ tefawut upotrijebljena je bez određenog člana, kao neodređena u kontekstu negiranja, koja kao takva prenosi negiranje općenitosti, pa nam prenosi sljedeću poruku: u cijelom Univerzumu nećeš vidjeti nesklad.

Povrati pogled, vidiš li ikakvog nedostatka?" Futur ima značenje nepotpunost i pukotina." Riječima povrati pogled aludira se na pažljivo i revno posmatranje.

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِأً وَهُوَ حَسِيرٌ

**4. "Zatim ponovo povrati pogled, vratit će ti se sustao i iscrpljen".**

oblik je participa aktivnog od osnove hase'e, koja ima značenje slabog vida خاسئ – 'Riječ hasi kada klone od iscrpljenosti, kako to Ragib kaže. On također kaže: "Hasir je sustao zbog istrošenosti snage. A za sustalog kažu da je klonuo i da je iscrpljen. Međutim, klonuo, hasir, u značenju da je samoga sebe zamorio, a iscrpljen, mahsur, u značenju da ga je nestanak snage izmorio. U tematskom ajetu: Vratit će ti se pogled sustao i iscrpljen, ispravno je da riječ hasir bude i u značenju klonuo i u značenju iscrpljen."[6]

Riječ kerretejni nosi oblik dvojine. Kerre znači povrat, a oblik dvojine u ovom ajetu znači ponavljanje i umnožavanje, te ajetu daje sljedeće značenje: Zatim povrati svoj pogled, više puta, koliko želiš, vratit će ti se sustao i iscrpljen a da nije našao nedostatka.

Ukazano je u ova posljednja dva ajeta na činjenicu da Univerzumom vlada ustrojstvo uvezanih dijelova i povezanih jedinki.

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاء الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ

**5. Zemaljsko smo nebo ukrasili zvijezdama i učinili ih sredstvom tjeranja šejtana, a za njih smo pripremili užasnu patnju.**

Riječ mesabih množina je riječi misbah, svjetiljka. Zvijezde su nazvane svjetiljkama zbog svjetlosti koja iz njih isijava, a o tome je već bilo riječi prilikom komentara sure Fussilet.

وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِّلشَّيَاطِينِ

Mi smo zvijezde, koje su ukras nebesima, učinili i strjelicama kojima gađamo šejtane što se uspinju kako bi prisluškivali vijesti. Kao što Uzvišeni Allah kaže:

إِلاَّ مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُّبِينٌ

,[*A onoga koji kradom prisluškuje stiže svjetlica vidljiva.”*][7 “

إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ

[i također: *“A onoga koji što ugrabi - stigne svjetlica blistava.”*][8

Neki od komentatora Kur'ana kažu da tematski ajet, kada spominje zvijezde, uzima u obzir sve zvijezde koje ukrašavaju nebo, bilo da je riječ zvijezdama stajačicama ili meteorima, a zvijezde stajačice ne napuštaju svoje pozicije. Za meteore se kaže kevakib i nedžm, kao što se iste ove .riječi upotrebljavaju i za postojana nebeska tijela

Drugi kažu da su meteori djelići odvojeni od zvijezda, pomoću kojih se gađaju šejtani, a dok zvijezde ni u kojem slučaju ne nestaju, osim ako njihov nestanak nije želja Allahova. Ovo mišljenje poklapa se s postojećim naučnim činjenicama, a već je prethodio govor o značenju .gađanja šejtana šehabima, meteorima

وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ

.Pripremili smo za šejtane, a oni su zli džinni, za kaznu raspaljenu rasplamsalu vatru

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

**A za one koji ne vjeruju u Gospodara svoga kazna je Džehennem, užasno je ono mjesto“ .6 ”!povratka**

Nakon što je spomenuto nekoliko pokazatelja gospodstva Božijega, slijedi prijetnja nevjernicima i negatorima Božijega Rububijjeta. A upravo je ova sura u kontekstu iznošenja argumenata izmiješanih s prijetnjama i opomenama. Riječima oni koji ne vjeruju misli se općenito na sve ljude koji ne vjeruju u Gospodstvo Božije. Bilo da je riječ o paganima, koji u cijelosti negiraju Njegov rububijjet ovim svijetom, te kažu da je On samo Gospodar gospodāra ovoga svijeta, bilo da je riječ o onima koji su poput Jevreja i hrišćana koji su napravili podjelu između Boga i Njegovih poslanika. Jedni prihvataju boga koji je poslao Musaa, a.s., a drugi prihvataju boga koji je poslao Isaa, a.s., a obje su strane porekle, tj. ne vjeruju u boga i .poslanika koji se tiče druge skupine

U isti mah kada ovaj časni ajet ima aspekt intervencije, vezan je i za ajete prije i poslije sebe. Dakle, veže se i za ajet “Onaj koji je stvorio smrt i život da bi vas ispitao koji će imati bolje djelo, a On je Uzvišen i puno oprašta”, zato što se u ovom ajetu spominje smrt i oprost, a u

tematskom ajetu, vidimo, vodi se riječ o džehennemskoj patnji; također, veže se i za ajet neposredno prije sebe koji ima aspekt specifikacije, jer spomenuta riječ se'ir odnosi se na .šejtana, dok u ovom ajetu džehennemsku kaznu općenito spominje u odnosu na sve nevjernike

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ 8 تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ

**Kad budu u nju bačeni, dugi uzdisaj njen će čuti, a ona je ključala, gotovo da se od bijesa“ .7 ”.rastrgne**

Ragib kaže: “Riječ šehik znači oduljeni zefir, a riječ zefir znači uzdisaj, tj. na ovom mjestu dugi [udah.”[9

Riječ fewran, koja predstavlja infinitiv glagola tefuru, u skladu sa mišljenjem autora Madžme'ul-Bejana, ima značenje uzdignutog vrijenja. A riječ temejjezu znači rastrgnuti se, rastaviti se, a .riječ gajz znači gnjev, bijes

Značenje ajeta je sljedeće: Kada nevjernici budu trpani u džehennemsku vatru, čut će zvuk njenog udaha, udaha koji će ih poput magneta vući u sebe, kao što udisanjem biva zrak uvučen u pluća, a sve to kada Džehennem ključa. Njih će poput graha u tom ključanju preturati gore-.dolje, u stanju kao da će od bijesa da se rastrgne

كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ

**”’?!Kad god se koja gomila u nju baci, stražari njeni će ih upitati: ‘Zar nije dolazio opominjač“ .8**

Riječ fewdž, kako to Ragib kaže, znači skupinu koja ubrzano prelazi nekim mjestom, dok u ovoj rečenici aludira na to da će nevjernici u skupinama ulaziti u Džehennem. Kao što i sljedeći ajet ukazuje na to: “A bit će tjerani u skupinama u Džehennem oni koji budu nevjernici”[10], zbog toga što će svaki slijeđeni sa svojim zalutalim sljedbenicima biti ubačen u vatru, upravo kao što se u sljedećem ajetu kaže: “A naslagat će nevaljale jedne na druge, sve ih skupiti i u Džehennem staviti.”[11]Značenje ovoga ajeta objašnjeno je u njegovom komentaru u suri El-.Enfal

Riječ hazene množina je riječi hazin, koja znači čuvar nečega što je urizničeno, a u ovom ajetu odnosi se na meleke koji su odgovorni za Džehennem i koji vode brigu o vrstama patnji. Upravo se zbog toga kaže: “O kojoj će se meleki strogi i grubi brinuti.”[12] Također se kaže: “A ne znaš ti šta je sekar, (...) na njoj je postavljeno devetnaestero, a samo smo meleke učinili [upraviteljima Vatre.”[13

Dakle, značenje ajeta je sljedeće: Svaku skupinu koja bude trpana u vatru ili njoj bude tjerana, meleki koji budu zaduženi kao čuvari prijekorno će pitati: “Zar vam opominjač, poslanik, koji bi vas upozorio o ovakvoj patnji nije dolazio?!”

قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا...

*Kazat će: ‘Da, dolazio nam je opominjač, pa smo ga poricali i govorili da nije Allah ništa spustio, a vi ste u velikoj zabludi’.”*

Ove riječi ustvari su upravni govor, doslovno navođenje odgovora koji džehenemlije daju melekima čuvarima vatre. U njemu priznaju da su im opominjaoci dolazili i upozorili ih na džehennemsku vatru, međutim, poricali su ih i oklevetali.

dakle, govorili smo: “Nije vam Allah ništa spustio.” Ova je sintagma وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ objašnjenje njihovog demanta, kao i sljedeće riječi إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ, zaista ste vi u velikoj zabludi. Neki kažu da je ovaj drugi dio ajeta govor spomenutih meleka, koji džehenemlijama, nakon što su priznali, kažu: “Vi ste bili u velikoj zabludi!” Međutim i ova kao i mogućnost koju neki navode,[14] kao da je spomenuta sintagma, koju govore meleki, govor poslanika koji su dolazili tim nevjernicima, veoma je daleka od koncepta i izlaganja ajeta.

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ

**10. I reći će: ‘Da smo slušali ili razmišljali ne bismo bili među stanovnicima pakla’.”**

Riječ sem’æ nekada se odnosi na slušanje glasa i govora, a nekada na namjeru koju razumni imaju iz slušanja govora. A namjera je razumnih iz slušanja govora u tome da se obavežu na smisao koji proizlazi iz govora. Ukoliko je smisao govora da izvrše ili napuste određenu radnju, oni će je izvršiti ili napustiti. Riječ ‘akale više se koristi u značenju moći razlučivanja dobra od zla i korisnog od štetnog, dakako, nekada se upotrebljava za namjeru i svrhu toga razlučivanja. Svrha razlučivanja dobra od zla jest da čovjek postupa prema onome što taj proces iziskuje i da u to bude uvjeren i obavezan, prilikom nastojanja da stekne dobra i koristi, a da napusti zlo i štetno. U sljedećem ajetu ‘akale i sem’æ upotrijebljeni su u smislu namjere slušanja i razmišljanja: “Oni imaju srca (razum), ali ne razumiju, oni imaju oči, ali ne gledaju njima, oni imaju uši, ali ne slušaju njima, oni su kao stoka, čak, oni su još više zalutali.”[15] Ovim ajetom daje se do znanja da oni koriste ta sredstva, percipiraju njima, međutim, ne obavezuju se onim što proces percipiranja iziskuje i ne rade po tome.

Većina ljudi koristi samo čulo sluha, a ne moć razmišljanja, zato što su nemoćni izvršiti precizno shvatanje zbilja i istina, kao i odrediti stvarne koristi i štete, a razumom se među ljudima koriste samo posebni ljudi, u ajetu je prvo rečeno: da smo slušali,a zatim: da smo .razmišljali

Da smo slušali ili razmišljali" - sa riječju slušali misli se na odgovor pozivu poslanika i" obavezivanje na ono što njihove riječi iziskuju, jer oni su povjerljivi dobronamjernici, a riječju razmišljali aludira se na obavezivanje prema onome što njihov poziv ka istini iziskuje, da bi o tome razmišljali i da pod vodstvom svoga razuma shvate da je njihov poziv istinit i da čovjek .pred istinom treba da je ponizan

Značenje je ajeta sljedeće: Džehenemlije u odgovoru čuvarima vatre kažu: "Da smo se na dunjaluku pokorili savjetima i pridikama poslanika, ili da smo, pak, razmišljali o njihovim istinitim argumentima, danas ne bismo bili stanovnici Džehennema, i ne bismo kao njegovi ".stanovnici bili osuđeni na vječnu vatru pod kaznama

Neki od komentatora Kur'ana kažu:[16] U ajetu su upotrijebljeni i slušanje i razmišljanje zbog .toga što vjerske obaveze kruže oko tradicionalnih (slušnih) i racionalnih argumenata

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِّأَصْحَابِ السَّعِيرِ

**11. "I priznaše grijeh svoj, pa smrvljeni bili džehenemlije!"**

Prethodnu rečenicu da smo slušali ili razmišljali ne bismo bili džehenemlije, rekli su iz pokajanja zato što nisu ispunili svoju obavezu pred Bogom, zbog čega su izgubili dobro koje bi ih čekalo. Ovom rečenicom daje se do znanja šta ih na Danu polaganja računa čeka kao .rezultat toga, a trebalo je da ne budu takvi

upotrijebljena je u obliku jednine jer se njome mislilo na njeno infinitivno ذنب– Riječ grijeh značenje, mada je i sama infinitiv, a riječ suhkan u ovom ajetu, kako to Ragib kaže, ima .značenje sitnjenja i mrvljenja nečega rukom. Ova je sintagma, ustvari, njihovo proklinjanje

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

**12. "Zaista oni koji se na neviđeno plaše Gospodara svoga, za njih je oprost i velika nagrada".**

Da bi podjela bila upotpunjena, nakon što je spomenuto stanje nevjernika i kazna koja ih zbog nevjerstva čeka, spominju se vjernici u nevidljivi svijet. Od odličja vjernika spominje se strah od

Boga, jer trenutno je riječ o prijetnji i opomeni. Ukoliko se njihov strah spominje kao strah u nevidljivo, to je zbog toga što je ono u šta su vjerovali bilo skriveno pod plaštom gajba. (Dakle, nije riječ o strahu toga dana kojeg direktno osjećaju.)

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

**13. "A pritajili vi svoj govor ili ga glasno izrekli, zaista On dobro zna tajne u grudima".**

Odbija se sumnja koja bi se mogla javiti u njihovim srcima, a koja je utemeljena na nevjerovatnosti. Naime, Uzvišeni Gospodar u ovoj suri govori o Svome Rububijjetu nad svakom stvari, koji je popraćen proživljenjem i naknadom za učinjena djela, kao i spominjanjem apsolutne vlasti i moći, stvaranja i upravljanja. Nije spomenuo Svoje znanje koje ih obuhvata skupa s njihovim djelima i stanjima. Znanje je nešto bez čega proživljenje i naknada, tj. polaganje računa, ne bi bili potpuni. I bilo bi moguće da oni uobraze da djela, usljed brojnosti koja je izvan kalkulativne mogućnosti, neće biti moguće pribilježiti, a posebno ono što je skriveno u grudima. Zaista je čovjek sklon poređenju stvari sa samim sobom i mjerenju jedinicom svojih vrijednosti. Nemoćan je izbrojati sva pojedinačna djela koja su učinjena, a posebno aktivnosti srca skrivene u njegovim kutovima tako da se s nevjericom pita kako će Bog to učiniti.

Ajet je odagnao ovu sumnju rekavši: "Bilo da tiho govorite bilo glasno, to je za Boga isto, jer On zna namjere."Koncept svjedoči da se pored govora misli i na skrivena i javna djela, a tajni i glasni govor spomenut je u ajetu zbog toga što najbolje iskazuje značenje skrivenosti i javnosti. (Za tajno obavljanje jednog djela moramo pronaći skriveno ili usamljeno mjesto i utrošiti energiju, dok govor s lahkoćom možemo sakriti ili objelodaniti. Ddovoljno je glasno ga izreći ili pak šapnuti ga nekome na uho.)

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

**14. "Zar da ne zna Onaj koji je stvorio, a On je obaviješten o sitnim tajnama i sve zna"?!**

Ovo je odrično pitanje, koje je uzeto kao argument znanja Božijeg o skrivenim i javnim, glasnim i tihim djelima stvorenja. Argument je ustanovljen na sljedeći način. Zaista djela koja čine stvorenja – između njih i čovjek na temelju slobodne volje – iako se pripisuju činiocu radnje, ipak je Uzvišeni Allah Taj koji ih je želio, te putem volje Svojih robova i iziskivanjem ostalih uzroka proveo u praksu. Dakle, stvoritelj djela je Allah, dž.š., jer On je stvorio činioca djela, a činilac sa svim učincima i djelima i vezama koje postoje između njega i njegovih djela, koje ga

dovode do rezultata i koje učinke čine uočljivim, sve su stvorenja Božija. Uzvišeni kaže: “Allah [je stvoritelj svega i On upravlja svim.”[17

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيل

[i kaže: *“Koji sve stvara i čini skladnim i Koji sve s mjerom određuje i upućuje.”*[18

الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى

Dakle, Uzvišeni Allah obuhvata Svoja stvorenja kada su u pitanju i oni sami sa svojim tijelom, i kada je u pitanju njihovo djelo, bilo vanjsko ili unutarnje, bilo skriveno ili javno. Kako se može zamisliti da On obuhvata sve ovo, a da nije o tome obaviješten?! U ajetu se daje do znanja da Božije stvaranje ne obuhvata samo tijela, već su ljudska djela i učinci također stvorenja Božija, tako što je u njemu znanje Božije o tragovima, stanjima i djelima jednoga stvorenja uzeto za dokaz da On ima znanje i o njemu, tj. stvorenju. U slučaju da bi tragovi, djela i stanja jednog bića bila odvojena od stvorenja, ovaj dokaz ne bi bio cjelovit. Pored toga, stanja i djela jednog bića neophodnosti su koje prate postojanje toga bića, a osim što biće pripada Allahu, sigurno je .da i njegova stanja i djela pripadaju Allahu

وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

On, Uzvišeni Allah, prisutan je u nutrinama stvari i obaviješten o pojedinostima njihovog bića i njihovih tragova. Rečenica je priloškog tipa i ukazuje na stanje, a objašnjava ono što joj prethodi. Dva plemenita imena Božija iz skupine su lijepih imena Allahovih, a ajet je završen .njima da bi bio potvrđen njegov prethodni sadržaj

## Rasprava o predajama

U El-Kafiju, s lancem prenosilaca od Sufjan ibn Ujejne, prenosi se od Imama Sadika da je kraj ajeta: Da bi vas ispitao ko će bolja djela činiti, objasnio riječima: “Ne kaže se ko će imati brojnija djela, već ko će imati ispravnija djela. A ispravnost djela je u strahu od Allaha i iskrenom nijetu.” Zatim reče: “Ustrajavanje da djelo ostane iskreno teže je od samoga djela. Znajte, iskreno djelo je ono za koje ne želiš da te bilo ko hvali, i da kada ga činiš, imaš samo Allaha na umu. Nakana je bolja od djela, znajte, zaista je u nakani vrijednost djela.” Zatim ”.što znači: “Reci, svako čini prema svojoj namjeri قل كلّ يعمل علي شاكلته :prouči riječi Božije

U Medžme'ul-bejanu piše da je Ebu-Katade rekao: "Upitao sam Poslanika, s.a.v.a., o značenju kur'anskih riječi: koji će biti boljeg djela?, pa reče: 'Misli se na to ko ima bolji razum.' Zatim reče: 'Od vas će imati potpuniji razum onaj koji ima više straha od Allaha i koji bolje shvata "'.Njegove naredbe i zabrane, pa makar u mustehabima bio manjeg broja od vas

U istoj knjizi od Ibn Omera prenosi se da je Poslanik, s.a.v.a., proučio ajet: Blagoslovljen je Onaj u Čijoj je ruci vlast, do riječi: koji će biti boljeg djela, zatim reče: "Koji je boljeg razuma i koji je ".uzdržaniji od zabrana Božijih i brži u pokoravanju Allahu, dž.š

U Tefsiru El-Komi o riječima ajeta: Koji je stvorio sedam nebeskih spratova, kaže: "Koji se :nalaze jedan nad drugim." U istoj knjizi objašnjava

*".*U vezi s ajetom: nikavog nesklada, kaže: *"Nikakvog neslaganja, slabosti* -

*".*O dijelu ajeta: pa vrati pogled, kaže: *"Pogledaj u carstvo Nebesa i Zemlje* -

*".*sa svjetiljkama, kaže: *"Zvijezdama* -

*".*Uz dio ajeta: Čut će njen dugi uzdah, stoji: *"To znači da će čuti zvuk svoga pada u vatru*

*".*Uz: Skoro da se raspadne od bijesa, stoji: *"To znači bijesa prema neprijateljima Božijim*

Uz ajet: "I reći će: Da smo slušali ili razmišljali, ne bismo bili među stanovnicima pakla", stoji da je rekao: "Ne misli se na to da uši nisu čule i umovi nisu razumjeli. Ne, i čuli su i shvatili, međutim, nisu se pokorili i nisu prihvatili. Dokaz da su i čuli i shvatili jesu riječi: 'I priznat će [grijeh svoj, pa smrvljeni bili džehenemlije.'"[19

Autor: On ukazuje da kada se reklo da nisu slušali i nisu razmišljali, znači da se nisu pokorili i nisu prihvatili nakon slušanja i razmišljanja. Uzvišeni Allah njihove riječi: Da smo slušali ili razmišljali, nazvao je priznajom grijeha. I niko ne učini grijeh dok ne bude svjestan da je ono djelo koje čini zlo djelo, bilo da je do toga znanja došao putem slušanja, na tradicionalan način .preko posredovanih izvora, ili putem razmišljanja, na racionalan način

**Sura El-Mulk, ajeti 15-22**

*On vam je Zemlju krotkom učinio, pa hodajte njenim plećima (predjelima) i hranite se onim što" .On daje, Njemu ćete se poslije oživljenja vratiti*

*Jeste li sigurni da vam meleki koji su na Nebesima neće zemlju pod nogama otvoriti, a ona će ?se tada početi iznenada tresti*

*Ili, jeste li sigurni da oni koji su Nebesima na vas neće kameni vjetar poslati? Tada biste ubrzo .saznali kakva je to prijetnja*

*!A poricali su poslanike i oni prije njih, pa kakva je samo bila kazna Moja*

*Zar oni ne vide ptice iznad sebe kako raširenih krila lete, a i skupljaju ih? Samo ih Milostivi drži; .On, zaista, sve vidi*

*Nego, ko je taj koji će biti vojska vaša i vama pomoći, osim Milostivog? Nevjernici su samo .obmanuti*

*Nego, ko je taj koji će vas nahraniti, ako On hranu Svoju uskrati? Ali, oni su tvrdoglavi u .bahatosti i u bježanju od istine*

*E da li je upućeniji onaj koji puzeći licem po zemlji gamiže, ili onaj koji uspravno hodi Putem ”?pravim*

## Objašnjenje ajeta

U ovim ajetima, redoslijedom, spominju se znakovi upravljanja Božijeg. Upravljanja koje je dokaz rububijjeta Njegova. Znakovi su spomenuti s opomenama i zastrašivanjem. Uzvišeni kaže: “On je Taj Koji vam je zemlju učinio pogodnom”, nakon toga slijedi: “Zar ne vide ptice”, što slijedi nakon opomene u ajetima: “Koji je stvorio smrt i život”, kao i: “Koji je stvorio sedam ”...nebesa”, i ajeta: ’Uljepšali smo

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

**On vam je Zemlju krotkom učinio, pa hodajte njenim plećima (predjelima) i hranite se onim“ .15 ”.što On daje, Njemu ćete se poslije oživljenja vratiti**

kada se odnosi na jahalice, aludira na mirnu i pitomu jahalicu, onu koja s ذلول – Riječ zelul množina je مناكب – lahkoćom može biti jahana i koja nije nemirna i jogunasta. Riječ menakib od minkeb a označava mjesto gdje se sastaje ruka s ramenom, tj. pleća, a kao metafora koristi

se za površinu zemlje. Ragib kaže: “Metaforičnost ove riječi za zemlju je poput metaforičnosti ظهر, riječi leđa – također upotrijebljene za površinu zemlje u ajetu: ما ترك علي ظهرها من دابّة – ne bi ostavio ništa živo na leđima (površini) zemlje.”[20] Razlog nazivanja zemlje krotkom –“ poput konja – kao i nazivanja njene površine leđima i plećima, površinom na kojoj se čovjek smješta i po kojoj se kreće, taj je što je zemlja pristupačna, krotka za različite vrste korištenja i upotrebe za čovjeka, bez ikakvog odupiranja. Drugi komentatori iznijeli su drugačija objašnjenja kao razlog nazivanja zemlje krotkom i plećima, a sva se ta objašnjenja vraćaju na ovo što smo .rekli

Imperativ u ovom ajetu: hranite se iz Njegove opskrbe, nije obavezujući, već je riječ o značе oživljenje smrtnika nakon umiranja. نشر – kao i riječ našr نشور – dopuštanju. Riječ nušur Osnovno značenje ovih oblika je razviti svitak (prijašnji vid pisanja u rolnama) i odjeću nakon .što smo je složili ili savili u rolnu

Značenje ovoga ajeta bilo bi: Allah je Taj Koji je zemlju ukrotio i učinio mirnom da biste vi mogli živjeti na njenoj površini (plećima), kretati se od mjesta do mjesta i hraniti se opskrbom koju .vam je On omogućio, a da biste sebi osigurali opskrbu, na razne se načine koristite zemljom

وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

Dakle, svitak života koji je vašom smrću savijen u rolnu ponovo će u Njegovom prisustvu, na Sudnjem danu, biti razvijen; mrtvi će izaći iz zemlje, bit će proživljeni radi poravnanja računa. Zahvaljujući ovoj činjenici, On je Taj Koji je Gospodar i Koji upravlja vašim ovosvjetskim životom. Dao vam je na zemlji smještaj, na njoj vas je uputio i naučio kako da živite, a također, .vlast je u Njegovoj ruci kada su u pitanju smrt, proživljenje i suđenje

Ubrajanje zemlje u krotke i poređenje da je čovjek na njenim plećima jasna je aluzija na rezultat .(do kojeg se napokon došlo naučnim putem – da je Zemlja planet koji plovi (beskrajem

أَأَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاء أَن يَخْسِفَ بِكُمُ الأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ

**Jeste li sigurni da vam oni koji su na Nebesima neće zemlju pod nogama otvoriti, a ona će“ .16 ”?tada početi iznenada da se trese**

Nakon toga što su u prethodnom ajetu izneseni dokazi Rububijjeta Allahovog, u ovom je ajetu upotrijebljena opomena i zastrašivanje, kao i kritika zbog nepoštivanja pitanja Božijeg Gospodstva i olahkog shvatanja zahvalnosti na blagodatima Gospodarevim, koja treba biti uz

.(skrušenost spram Njegovog Gospodstva i s odbacivanjem izmišljenjih rivala (idola

Riječi onaj koji je na Nebesima odnose se na meleke smještene na njima i zadužene za Nebesa i dešavanja u svijetu. Ukoliko je u glagolu jahsife upotrijebljena jednina trećeg lica, koja se odnosi na zamjenicu men, to je zbog toga što je spomenuta riječca po svom obliku u jednini i pored toga što ona u ovom trenutku nosi značenje množine. Kada se kaže propala je zemlja to ima značenje da se zemlja pod nogama nekog naroda ,كذا بقوم الأرض خسف ,tome narodu otvorila i sve ih progutala. Značenje infinitiva muru, čiji je glagolski oblik upotrijebljen u ovom ajetu temuru, na osnovu onoga što je rečeno u Medžmeu, jeste gužva prilikom čestog ulaženja i .(izlaženja, poput riječi mewdž, uskomešati se (gomila

Dakle, značenje ajeta bilo bi sljedeće: Kako tako olahko i smireno poričete Gospodstvo Božije i kakvo osiguranje imate od meleka na Nebesima koji su zaduženi za dešavanja u svijetu da vam tlo pod nogama neće otvoriti i da vas voljom Božijom neće zatrpati pod zemlju, i to u stanju da .će se ona poput kolijevke tresti, tamo-ovamo

Neki od komentatora (Tabersi) kažu da se riječima: Onaj koji je na Nebesima, misli na Allaha, dž.š., a ovakav opis (Bog Koji je na Nebesima) aludira na Njegovo Gospodstvo i uređenje događaja na Nebesima, jer u suprotnom nema smisla da Boga obuhvate Nebesa ili svijet od svjetova. Mada ovakvo značenje samo po sebi nije problematično, ipak je suprotno vanjskom .smislu, odnosno kontekstu ajeta

أَمْ أَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاء أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ

**Ili, jeste li sigurni da oni koji su Nebesima na vas neće kameni vjetar poslati? Tada biste“ .17 ”.ubrzo saznali kakva je to prijetnja**

znači jaki vjetar koji sa sobom nosi kamen, pijesak. A značenje ajeta je: Da حاصب – Riječ hāsib li ste sigurni od meleka na Nebesima da vam neće poslati vjetar s kamenjem, kao što su poslali Lutovom narodu, a u Kur'anu je njihov slučaj opisan na sljedeći način: “Poslali smo im kameni [vjetar osim porodici Lutovoj.”[21

فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ

infinitiv je sa značenjem upozorenja, a ova je klauza popratna okolnost onoga نذير – Riječ nezir što se razumije iz prethodnih riječi u vezi s njihovim nevjerovanjem u Gospodstvo Uzvišenog Allaha i osjećaja sigurnosti od kazne. Dakle, značenje ovog dijela ajeta je jasno: “Pa ubrzo ćete

”.znati šta znači upozorenje

Neki od komentatora kažu da je riječ nezir atribut u značenju onoga koji opominje, a misli se na .Poslanika, s.a.v.a., što je apsurdno

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

**18. A poricali su poslanike i oni prije njih, pa kakva je samo bila kazna Moja!**

značiti kazna i promjena blagodati, a moguće je da nosi i značenje poricanja. نكير – Riječ nekir Ovaj ajet je poput svjedoka koji dokazuje istinitost riječi ubrzo ćete saznati šta znači upozorenje, čiju opomenu i prijetnju potvrđuje. Značenje ajeta je sljedeće: Narodi koji su prije živjeli i koji su uništeni poricali su Moje poslanike i osporavali Moje Gospodstvo, a kakva je bila Moja kazna i promjena blagodati. Ili, kakvo je bilo osporavanje Moje, kazna nad njima, kada !sam ih iskorijenio

Nagli prijelaz – iltifat – s izravnog obraćanja prisutnom sagovorniku na govor o onima koji su odsutni, koji je učinjen u ovom ajetu, dogodio se zbog toga što im Uzvišeni nije htio ukazati poštovanje izravnog obraćanja, već prelazi na oslovljavanje njihovog poslanika i njemu govori obavještava nas o njihovoj propasti koja slijedi من قبلهم – ono što želi reći. Riječima prije njih zbog neznanja i nepridavanja pažnje razumijevanju i razmišljanju o znakovima Gospodstva, kao .i zbog nepostojanja straha od srdžbe njihova Gospodara

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ

**19. Zar oni ne vide ptice iznad sebe kako raširenih krila lete, a i skupljaju ih? Samo ih Milostivi ”.drži; On, zaista, sve vidi”**

i صافات – Misli se na ptice koje lete zrakom, iznad naših glava, a riječima saffatin i jakbidne misli se na mahanje krilima dok ptice lete, na širenje i skupljanje, a razlog množine ovih يقبضن dvaju glagola, premda je imenica ptica u jednini, taj je što se ovom imenicom mislilo na pticu .generički, na vrstu životinja koja se naziva ptica, a ne samo na jednu posebnu pticu

Dio ajeta: Niko ih osim Allaha ne pridržava, ima ulogu odgovora na skriveno, pretpostavljeno pitanje kojim kao da se pita šta se željelo postići usmjeravanjem pogleda na mahanje ptičijih krila iznad glava. Na to pitanje odgovara se upravo ovim riječima: Niko ih osim Allaha ne .pridržava

Zadržavanje ptice da ne padne pri letu u zraku, pored oslanjanja na prirodne uzroke, kao što je, između ostalog, i ostajanje čovjeka na površini zemlje i ribe u vodi, i poput ostalih prirodnih dešavanja koja se oslanjaju na prirodne uzroke – svi se ti uzroci završavaju na Uzvišenom Allahu. Međutim, neke od pojava nemaju vidljiv uzrok za čovjeka, što je, kada treba objasniti, glatko pripisivo Uzvišenom Gospodaru, jer On je vrhovni uzrok na kome se završava pojava i održavanje svakog dešavanja. Usljed toga im Allah, dž.š., Svojim riječima i usmjeravanjem njihovog pogleda na ptice ukazuje na njihovo (let ptica i zadržavanje u zraku) upućivanje u Jedinost Gospodstva.

U Božijim riječima jako je prisutan govor o ovakvim stvarima, počev od stabilnosti Nebesa bez stubova, stabilnosti Zemlje, plutanju lađa na površini vode, raznolikosti voća, boja, jezika i slično, čiji su bliski prirodni uzroci skriveni pogledima i na prvi pogled um se veoma lahko sa njih usmjerava na činjenicu da je Allah njihov ustanovitelj. Ako se kasnije pažljivim posmatranjem i proučavanjem stigne do bliskih prirodnih zakona i uzroka, tada se razmišlja o Onome Koji je stvorio te zakone i uzroke, da bi se i na taj način na kraju stiglo do Uzvišenog Allaha i da bi se shvatilo: Na tvome Gospodaru je završetak – إلى ربك المنتهي.

U tefsiru Keššaf daje se odgovor na pitanje zašto nasuprot glagola saffat nije upotrijebljen isti glagolski oblik, te nije rečeno kabidat, već jakbidne. U odgovoru stoji: "Uzrok je taj što je osnova za letenje širenje krila a ne njihovo skupljanje, jer ptica plovi zrakom raširenih krila kao što riba plovi u vodi. Skupljanje krila je radi kretanja unaprijed, a ne radi zadržavanja u zraku. Temelj zadržavanja u zraku je rašireno krilo, te je radi toga upotrijebljen particip aktivni oblika saffat, a aktivnost koja nije temeljna, tj. skupljanje krila, iznesena je u obliku glagola sadašnjeg vremena jakbidne da bi nam dao do znanja da ptice, kao i ribe, imaju potrebu za mahanjem krilima (perajama), a skupljanje krila rezultat je mahanja njima i taj detalj nije glavni cilj spominjanja primjera ptice."[22]

Ovo objašnjenje ispravno je u slučaju da se ajetom želio istaći jedan od znakova Božijih, znak koji se može razumjeti iz sintagme saffatin ve jakbidne, a riječ je o letenju. Međutim, postoji mogućnost da je časni ajet htio ukazati na dva znaka, jedan je lebdenje ptice kada širi krila i zadržavanje u zraku, a drugi nepadanje ptice kada skupi krila.

Nikome nije skrivena dobrostivost Božija koja se primjećuje iz činjenice da je prvo spomenuto činjenje zemlje krotkom za boravak čovjeka na njenim plećima, a zatim i zadržavanje ptice u zraku.

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُندٌ لَّكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ

**Nego, ko je taj koji će biti vojska vaša i vama pomoći, osim Milostivog? Nevjernici su samo“ .20 ”.obmanuti**

Ovaj ajet predstavlja notu ukora i grđenja nevjernika, koji umjesto Allaha prihvatiše idole, da bi im oni pomogli. Upravo iz ovog razloga u kontekstu prethodnog ajeta izvršen je prelaz sa trećeg, dakle odsutnog lica, na drugo, prisutno lice, da bi ukor bio izvršen izravno, licem u lice, i .da bi grđenje bilo bolnije

Značenje ajeta bilo bi: Nego, pitam ko je taj na kojeg se pokazuje da je vaš pomagač i vaša vojska, osim Milostivog. Ako Milostivi Bog za vas odredi nesretan kraj ili, pak, pripremi kaznu, da li vam taj pomagač može biti od pomoći? Ne! Osim Allaha nema nikoga ko bi vam .pomogao

Ovakvo izlaganje pokazuje nam da je idolopokloničkа pretpostavka pogrešna. Mušrici ne obožavaju kipove, osim iz želje da im pomognu kada im zatreba, i pored toga što su i sami mušrici, a i njihovi idoli, u Božijem vlasništvu. Kipovi niti posjeduju korist niti štetu, ni za sebe a .ni za druge

Usljed toga što mušrici nemaju odgovora koji bi ponudili na ovaj ukor i grđenje, Bog daje prijekoran odgovor: Zaista je oholost kod njih toliko prevladala i pritisla ih tako da je ovladala .njima, pa su umislili da im je vjera u idole ispravna vjera

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَل لَّجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ

**Nego, ko je taj koji će vas nahraniti, ako On hranu Svoju uskrati? Ali, oni su tvrdoglavi u“ .21 ”.bahatosti i u bježanju od istine**

Riječ em i u ovom ajetu ima značenje štaviše,nego,pa ajet znači: Nego, pitam ko je taj što na njega pokazuju i govore: “Taj će vas opskrbiti?” Da li, ako Bog uskrati svoju opskrbu koju vam daje, taj neko može umjesto Njega dati vam je? Zatim Uzvišeni odgovara: bel ledždžu..., tj. njima je istina postala jasna, ali neće joj se pokoriti da bi je potvrdili, a zatim i slijedili, već su .nastavili udaljavanje od istine i mržnju prema njoj

أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

**E da li je upućeniji onaj koji puzeći licem po zemlji gamiže, ili onaj koji uspravno hodi“ .22**

**"?Putem pravim**

u obliku je participa aktivnog (glagolski pridjev radni) iz glagolskog oblika مكبّ – Riječ mukibb if'al, tj. ikbab, a konstrukcija ikbabuš-šej' 'ala vedžhihi znači oboriti nekoga licem na zemlju. U je sagnuti se i ostati أكبّ - tefsiru Keššaf autor objašnjavajući ovu riječ kaže: "Značenje ekebb ".sagnut

Tematski ajet ima konstrukciju odričnog pitanja poistovjećujući dva stanja, uspravni hod i puzanje zemljom, što predstavlja posredni ukor nevjernicima. A u toku govora prebacuje se iz izravnog obraćanja njima, uskraćujući im time čast sagovorništva. U prethodnom ajetu izravno se obratilo nevjernicima, međutim, nakon što je na kraju ajeta konstatirano da su oni tvdoglavi i nepokorni, u ovom ajetu ne obraća im se kao sagovornicima, već je pretpostavljeno kao da su odsutni, što pojačava intenzitet posrednog grđenja. Ajetom se želi reći da nevjernici svojim velikim inadom koji imaju i mržnjom koju prema istini pokazuju liče na čovjeka koji svoj put želi preći puzeći, i to puzeći s licem na zemlji. Jasno je da takav čovjek niti će vidjeti uzvišenja koja mu se nalaze na putu, a ni uvale, niti litice. Takav čovjek nikada ne može biti poput onoga koji uspravno korača, koji tako vidi svako mjesto kuda korača, i ako bi postojala kakva prepreka, mogao bi je uočiti. Pored toga, ovaj potonji zna gdje završava njegov put, dok se nevjernici u svom životu kreću poput onoga koji puže. Oni su pored mogućnosti da idu pravo, i pored prepoznavanja istine, zbog inada odlučili zatvoriti oči pred onim što moraju prepoznati i praviti se da ne vide; pored toga što mogu raditi onako kako to nalaže obaveza, oni su se oglušili raditi ono što moraju i neće se pokoriti istini. Sve to rezultira da ne razumiju stvari. Suprotno njima, vjernici raspoznaju put života, čvrsti su i stabilni na Pravome putu, a kao rezultat toga sigurni .su od propasti

Jasno je da primjeri izneseni u ajetima imaju općenitu narav, a odnose se na svakog nevjernika neznalicu, inadžiju, ustrajnog u svome neznanju, kao i na svakog vjernika upućenog koji traži .Istinu

## Diskusija o predajama

El-Kafi svojim lancem prenosilaca prenosi od Sa'da, koji prenosi od Ebu-Dža'fera,da je rekao: "Četiri su vrste srca: srce u kojem ima i dvoličnosti i vjerovanja, izopačeno srce, zapečaćeno srce i srce ezhere, tj. ono koje blista." Upitah ga: "Koje srce je ezher?" On reče: "U njemu je

svjetlost kao da je svjetiljka. A zapečaćeno srce je srce munafika, licemjera, srce koje blista srce je vjernika. Ukoliko mu Bog da blagodat, on je zahvalan, ukoliko ga stavi na kušnju, strpljiv je. Izopačeno srce srce je idolopoklonika." Zatim povodom ovog izopačenog srca prouči ajet: E da li je upućeniji onaj koji puzeći licem po zemlji gamiže, ili onaj koji uspravno hodi Putem pravim. "A srce u kojem ima i dvoličnosti i vjerovanja, to je srce ljudi (doslovno: koji su bili u taifu) u kojima kruži šejtan. Ako takvima čas smrtni stigne u stanju dvoličnosti, stradali su. A ako im, pak, smrtni čas stigne u stanju vjerovanja, spašeni su."[23]

Kaže (Allame Tabatabai): Ovaj hadis prenesen je i u Tefsiru Burhan od Ibn-Babevejha koji svojim lancem prenosilaca prenosi od Fadila, a on od Sa'da Hafafa, koji prenosi od Ebi-Dža'fera koji kaže: "Četiri su vrste srca", pa sve do kraja, osim što se u tome hadisu kaže: "I srce blistavo sjajno (ve kalbun ezhere envere)."[24]

A to što je Imam rekao (doslovno) to je srce ljudi koji su bili u taifu, nije mislio na mjesto Taif koje se nalazi u blizini Mekke, već riječ taif označava šejtane koji puno obilaze čovjekovo srce, oko kojeg čine tavaf, kruže. Također, Uzvišeni je rekao:

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَواْ إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُواْ فَإِذَا هُم مُّبْصِرُون

*Oni koji su svjesni Allaha, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se Boga i odjednom bude" im jasno."*[25]

Dakle, hadis bi imao sljedeće značenje: Ima ljudi koji žive sa skupinom šejtana, koji s vremena na vrijeme obilaze njihova srca, i tako sve do njihove smrti. Ako se desi da umru u stanju kada im šejtani obilaze srca, propali su. A ako umru u stanju vjerovanja, slobodni od šejtana, spasili su se.

Znaj da postoje hadisi u kojima se kaže da se riječi: "E da li je upućeniji onaj koji puzeći licem po zemlji gamiže, ili onaj koji uspravno hodi Putem pravim",odnose na one koji su se odvojili od uprave Alija i na one koji ga slijede i rukovode se njime. Ovakav pristup nije tefsirski, već je riječ o općenitom poređenju i ukazivanju na ono o čemu ajet, između ostalog, svjedoči.

**Sura El-Mulk, ajeti 23 - 30**

Reci: *"On je Taj Koji vas je kreirao i stvorio vam sluh i vid i pamet, a vi malo zahvaljujete!"*

Reci: *"On vas je na Zemlji stvorio i k Njemu ćete proživljeni biti."*

”!?A oni (iz nezahvalnosti) govore: *“Kada će već jednom to obećanje, ako istinu govorite*

”.Reci: *“Zaista je znanje o tome samo kod Allaha! A ja sam dužan samo da javno opominjem*

A kada je izbliza ugledaju, jad će prekriti lica onih koji nisu vjerovali i bit će rečeno: *“Evo, ovo je ”!ono što vam je obećano*

Reci: *“Kažite vi meni: ako Allah pošalje smrt meni i onima koji su sa mnom, ili ako nam se ”?smiluje, ko će nevjernike od bolne patnje zaštiti*

Reci: *“On je Milostivi, vjerujemo u Njega i na Njega se oslanjamo, a vi ćete sigurno saznati ko je ”.u očitoj zabludi*

”?Reci: *“Šta mislite, ako vam vode potonu, ko će vam izvorsku vodu dati*

## Objašnjenje ajeta

Ovi ajeti mušricima iznose druge znakove rububijjeta Božijeg da bi ih uputili prema jedinosti Božijoj u stvaranju i upravljanju. U njima je objašnjenje stvari išlo uporednim zastrašivanjem i prijetnjama, a već smo naglasili da je ova sura u cijelosti takva. Trebamo obratiti pažnju na činjenicu da je Uzvišeni Allah nakon riječi: Ali, oni su tvrdoglavi u bahatosti i u bježanju od istine, ukazujući na njihovu tvrdoglavost i inad spram istine, kontekst izravnog obraćanja njima preokrenuo tako što kuđenje i kritiku, upućene njima, saopćava Poslaniku, s.a.v.a., te mu govori: Sada ti pričaj s njima, reci im i podsjeti ih na znakove Moga rububijjeta u stvorenom svijetu i upravljanju Univerzumom. Sve to upućuje na Moju Jedinost. Upozori ih i na Moju kaznu: “Reci: ‘On vas je po Zemlji razasuo...’”,“Reci: ‘Zaista je znanje o tome...’”,“Reci: ‘Kažite vi meni: ako Allah pošalje smrt...’”,“Reci: ‘On je Milostivi...’”,“Reci: ‘Šta mislite, ako vam vode...’” U .svim ovim ajetima Uzvišeni kaže: Reci to i to

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

**”!Reci: “On je Taj Koji vas je kreirao i stvorio vam sluh i vid i pamet, a vi malo zahvaljujete .23**

znači prvo stvaranje nečega i njegovo odgajanje. A korenje čovjeka na kraju انشاء – ’Riječ inša ajeta zato što malo zahvaljuje: kako je samo malo od vas zahvalnih, slično je riječima koje se nalaze i na kraju sedamdesetosmog ajeta sure Mu'minun, i devetog ajeta sure Fussilet, koji

ukazuju da je dovođenje čovjeka u egzistenciju i opremanje osjetima i razumom od najvećih blagodati Božijih čiju je vrijednost nemoguće procijeniti.

Kada se kaže stvaranje čovjekovo, ne misli se samo na puko stvaranje, već na stvaranje bez presedana, što znači da čak i u materijalnoj dimenziji nije bilo takvog stvorenja koje se zvalo čovjek. Upravo kao što se u sljedećim ajetima:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ

Mi smo, zaista, čovjeka od ekstrakta zemlje stvorili, zatim ga kao kap sjemena na sigurno“ mjesto stavili, pa onda kap sjemena ugruškom učinili, zatim od ugruška grudu mesa stvorili, pa od grude mesa kosti napravili, a onda kosti mesom zaodjenuli, i poslije ga, kao drugo stvorenje, stvaramo...”[26] daje do znanja da je stvaranje materijala i tijela čovjekovog imalo praksu, tako da kada govori samo o tijelu, spominje se stvaranje (hilkat), ali kada stiže do čovjeka, upotrebljava se riječ (inša').

Iz ovoga se razumije da je meso postalo ono koje vidi i čuje i razmišlja upravo putem miješanja čovjekove duše s tim mesom, čime dolazi do drugog stvaranja, koje nema srodnosti sa prethodnim stvaranjima materijalnih obličja, tj. ekstrakt zemlje, sjeme, ugrušak, gruda mesa, kosti i kosti zaogrnutih mesom. Sve su to faze koje je materija prolazila, dok čovjek koji posjeduje svijest nije postojao ni u jednoj od ovih faza i nije sličan ni jednoj od njih – upravo je to inša'. Sličan prethodno citiranom ajetu iz sure El-Mu'minun je i dvadeseti ajet sure Er-Rum: “Jedan od dokaza Njegovih je to što vas od zemlje stvara i odjednom vi ste postali ljudi rasprostranjeni”.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنتُم بَشَرٌ تَنتَشِرُونَ

Dakle, kada Uzvišeni kaže: “On je Taj Koji vas je kreirao”, aludira na kreaciju čovjeka, a riječi: “i stvorio vam je sluh i vid i pamet”, ukazuju na opremanje čovjeka osjetima i pameću,[27] čije stvaranje također nije imalo presedana, kao uostalom ni kreiranje duše čovjekove. Na drugom mjestu Uzvišeni upravo ističe činjenicu kreiranja: “On je Taj Koji je za vas kreirao sluh i vid i um, a kako je mala vaša zahvalnost.” Dakle, bez obzira što je čovjek odlikovan velikim brojem atributa, poput unutarnjih i vanjskih čula i osjeta, nad ostalim egzistentima, kao što su minerali i biljke, u tematskom ajetu zadovoljilo se spominjanjem dviju sposobnosti, sluha i vida. To je učinjeno zato što su ove dvije spomenute sposobnosti ili najvažnije među postojećim odlikama, ili su one spomenute samo kao primjer, a mislilo se na sva vanjska čula i osjete koje

أفئدة – čovjek posjeduje, tako da su spomenuta samo dva a obuhvaćena sva. Riječ ef'ideh koja znači srce, a njome se misli na čovjekov mislilački ,فؤاد – predstavlja množinu riječi fu'ad .duh, kojim se čovjek odlikuje iznad životinja

Malo zahvaljujete, odnosno malo iskazujete zahvalu dostojnu ovih blagodati ili svih velikih blagodati Božijih, što znači da je riječ ma u ovoj sintagmi dodatna, a riječ kalilen unutrašnji je .objekt. Ono što je skriveno u takvoj konstrukciji je: zahvaljujete malom zahvalom

Neki od komentatora[28] Kur'ana smatraju da je riječ ma infinitivnog tipa, tako da ova sintagma .ima značenje: mala vam je zahvalnost

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

**”.Reci: “On vas je na Zemlji stvorio i k Njemu ćete proživljeni biti .24**

Infinitiv zer'e, iz kojeg je izveden glagol zere'ekum, ima značenje stvaranja, a poenta konstrukcije vašeg stvaranja na zemlji u tome je da se dadne do znanja da vam je stvaranje vezano za zemlju, i vaše savršenstvo ne može biti upotpunjeno osim uz povezanost sa zemaljskom materijom. Uzvišeni Gospodar uljepšao je zemlju i tako je učinio privlačnom čovjekovom nefsu, te se na taj način odvaja ispravan od zlog čovjeka, kao što je Uzvišeni rekao: “Sve što je na Zemlji Mi smo kao ukras njoj stvorili da iskušamo ljude ko će se od njih ljepše [vladati, a Mi ćemo nju i golom ledinom učiniti.”[29

Riječi: i k Njemu ćete proživljeni biti, ukazuju na pitanje proživljenja, odgovaranja i Sudnjega .dana, a ujedno predstavljaju zajamčeno obećanje

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

**”!?A oni (zbog nezahvalnosti) govore: “Kada će već jednom to obećanje, ako istinu govorite .25**

Obećanje koje se spominje odnosi se na Sudnji dan. U ovom ajetu prenosi se upravni govor nevjernika i poricatelja proživljenja, kojim požuruju Sudnji dan, a svakako da je to požurivanje s .ciljem ismijavanja

قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

**Reci: “Zaista je znanje o tome samo kod Allaha! A ja sam dužan samo da javno .26 ”.opominjem**

Ovo je odgovor na njihovo požurivanje koje su izražavali riječima kada će već jednom to obećanje. U odgovoru se kaže da je znanje o tome kada će Sudnji dan biti kod Gospodara i osim Njega o tome niko nije obaviješten, kao što i Allah, dž.š., na jednom mjestu kaže: Niko ga u svoje vrijeme otkriti neće osim Njega,[30] a Poslanik je zadužen samo da javno opominje, tj. ima obavezu obavijestiti da će ljudi ubrzo biti vraćeni svome Gospodaru, međutim, kada će se .to zbiti, on ne zna

Dakle, ovo se razumije iz konteksta i iz upitno-izjavne konstrukcije o vremenu proživljenja. U skladu s tim, određeni član na početku riječi 'ilm je iz skupine determinacije, što znači da ova riječ, el-'ilm, nosi značenje znanja o vremenu nastupanja Sudnjega dana. Međutim, ako bi određeni član u ovom ajetu bio iz skupine (klasifikacije) vrste, u tom bi slučaju značilo da je, uopće gledano, zbilja znanja samo kod Allaha, i niko ni u kojoj mjeri od toga znanja ne bi obuhvatao, osim uz dopuštenje Allahovo, kao kada Je rekao: I niko ne zna od Njegovog znanja osim onoliko koliko On želi,[31] a nastavak bi bio: I Bog je htio da, što se toga znanja tiče, ja (Poslanik) znam samo da će biti Sudnjega dana i da ćete vi ubrzo biti proživljeni i da vas .upozorim na taj dan, međutim, ne posjedujem znanje o vremenu događanja toga dana

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تَدَّعُونَ

**A kada je izbliza ugledaju, jad će prekriti lica onih koji nisu vjerovali i bit će rečeno: “Evo, .27 ”!ovo je ono što vam je obećano**

ima značenje blizine, a ovdje je u značenju: blizak. Moguće je da ima istu زلفة – Riječ zulfeh konotaciju kao i oblik: Zejd je pravda (dajući time do znanja da je on do te mjere pravedan da je postao njenim oličenjem). Zamjenica trećeg lica muškog roda hu u riječi re'evhu odnosi se na obećanje, a shodno mišljenju nekih, odnosi se na kaznu iz prethodnog ajeta. Značenje ajeta je sljedeće: Kada to obećanje ili kaznu vide izbliza, od jada će poplavjeti lica nevjernika na kojima .će se vidjeti strah i beznađe

وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تَدَّعُونَ

Neki jezički stručnjaci rekli su da je značenje ted'un, dakle bez tešdida, kao i riječi teddeun, sa tešdidom na harfu dal, jednako, poput slučaja u riječi tedhirun i teddehirun. A značenje ove riječi je sljedeće: Njima će biti rečeno: Ova kaznu koju vidite upravo je ono obećanje koje vam je dato, a za koje ste vi stalno pitali: Kada će više to vaše obećano proživljenje i kazna?, .požurujući ga na taj način

Gledajući na vanjštinu konteksta, doima se da ove riječi izgovaraju meleki, koji se džehenemlijama obraćaju jer im je Allah, dž.š., naredio. Neki od komentatora kažu da ove riječi .izgovaraju lično nevjernici koji međusobno razgovaraju

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِيَ اللَّهُ وَمَن مَّعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَن يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

**Reci: "Kažite vi meni: ako Allah uništi mene i one koji su sa mnom, ili ako nam se smiluje, .28 "?ko će nevjernike od bolne patnje zaštiti**

Zamjenica in (ako) pogodbena je zamjenica koja zahtijeva uvjet i završnicu. Uvjet je sintagma uništi Allah, a završnica a ko će nevjernike od bolne patnje zaštiti. Uzvišeni Allah obraća se Poslaniku riječima: Reci: "Kažite vi meni, ukoliko Allah uništi mene i vjernike koji su sa mnom, ili nam se smiluje, i ne uništi nas, ko će nevjernike (a to ste vi što ne vjerujete u Boga i zbog toga ste zaslužili bolnu kaznu) od Njegove bolne patnje zaštiti?" Ovdje je nevjernicima definitivno upućena prijetnja riječima da naša propast ili spas za njih nema nikakve koristi i .neće otkloniti kaznu koja će ih sigurno pogoditi

Neki komentatori Kur'ana kažu da su mekanski nevjernici proklinjali Poslanika i vjernike da im se dogodi smrt, zbog čega je Allah, dž.š., zadužio Poslanika da kaže nevjernicima: Bez obzira šta Bog učini sa nama, bilo da nas uništi, ili nam se smiluje, naša je sudbina u Njegovim rukama i od Njega se nadamo milosti. Međutim, šta je sa vama? Koga vi imate da vas zaštiti ?od bolne kazne koja vas čeka zbog nevjerstva

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

**Reci: "On je Milostivi, vjerujemo u Njega i na Njega se oslanjamo, a vi ćete sigurno saznati .29 ".ko je u očitoj zabludi**

Zamjenica On odnosi se na Boga, u ime Kojeg je Poslanik bio zadužen pozivati ljude u čistu .jednobožačku vjeru. A nevjernici su od istog Tog Boga tražili da uništi Poslanika

Značenje ajeta bilo bi sljedeće: Reci: Onaj Bog Kojem vas pozivam da vjerujete da je Jedan, a vi tražite Njegovo prokletstvo na vjernike i mene, Milostivi je Bog Čije su blagodati svuda prisutne, a mi u Njega vjerujemo i na Njega se oslanjamo, i uopće se ne osvrćemo i ne pouzdavamo u ?!druge stvari. Dakle, o nevjernici, ubrzo ćete shvatiti ko je u očitoj zabludi, mi ili vi

Zamahšeri u Keššafu kaže: "Ako se pitaš zašto je objekt glagola mi vjerujemo donesen nakon glagola, a objekt glagola mi se oslanjamo stoji ispred svoga glagola, i zašto nije rečeno:

vjerujemo u Njega i oslanjamo se na Njega, u odgovoru kažemo: 'Razlog je taj što je glagol vjerujemo aluzija nevjernicima koji su prije spomenuti. Dakle, kao da im je rečeno da vjerujemo u Milostivog i nismo poput njih nevjernici u Njega; a zatim se nastavlja: i samo se na Njega oslanjamo, jer takav redoslijed riječi u ovoj rečenici daje do znanja ograničenje oslanjanja samo na Boga, tj. ne oslanjamo se na ono na šta se vi oslanjate; vi se oslanjate na ljude i imetak, a mi [samo na Boga Milostivog.'"[32

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَاء مَّعِينٍ

**"?Reci: "Šta mislite, ako vam vode potonu, ko će vam izvorsku vodu dati .30**

غائر, – znači potanjanje vode u zemlju. Cilj ovog infinitiva je particip aktivni gair غور– Riječ gawr znači tekuća voda. Značenje ajeta je sljedeće: Reci, kažite vi meni, ukoliko معين – a riječ me'in vam vode potonu pod zemlju, tako da ne ostane vode na površini zemlje, ko je taj koji će vam ?dati tekuću vodu

U vezi s ovim ajetom ima hadisa u kojima se kaže da on aludira na vilajet imama Alija i neprijateljstvo prema njemu. Svakako nije riječ o tefsiru, već o općenitom poređenju s onim o .čemu ajet svjedoči

---

.El-Kamer, 55 [1]

.Et-Tagabun, 1 [2]

.El-Wakia, 60 [3]

.El-Wakia, 61 [4]

.El-Enbija, 35 [5]

.Mufredate Ragib, pod h-s-r [6]

.El-Hidžr, 18 [7]

.Es-Safat, 10 [8]

.Mufredate Ragib, pod š-h-k [9]

.Ez-Zumer, 71 [10]

.El-Enfal, 37 [11]

.Et-Tahrim, 6 [12]

.El-Muddessir, 27-31 [13]

.Tefsir Ebi-Su'ud, tom IX, str. 5 [14]

.El-A'raf, 179 [15]

.Tefsir Kaššaf, tom IV, str. 579 [16]

.Ez-Zumer, 62 [17]

.El-A'la, 2-3 [18]

.Sve što je ovdje preneseno iz Tefsira El-Komi nalazi se u II tomu, str. 378 [19]

.Fatir, 45 [20]

.Tefsir Fahrur-razi, tom XXX, str. 70 [21]

.Tefsir Keššaf, tom IV, str. 581 [22]

.Usule Kafı, tom II, str. 309, hadis 2 [23]

.Tefsir Burhan, tom IV, str. 364, hadis 4 [24]

.El-A'raf, 201 [25]

.El-Mu'minun, 12-14[26]

Vanjskih čula imamo pet: vid, sluh, okus, miris, dodir; a također imamo pet osjeta za[27] unutarnja čula koja predstavljaju instrumente mišljenja: zajednička čula, intuicija, imaginacija, .memorija i neposredno opažanje

.Medžmeul-bejan, tom X, str. 329 [28]

.El-Kehf, 7. i 8 [29]

.El-A'raf, 187 [30]

.El-Bekare, 255 [31]

.Tefsir Keššaf, tom IV, str. 583 [32]